

ר' עובדיה מברטנורא לא כתבו להדיא במשנתנו כמי ההלכה – משמע שסוברים דהלכה כבית הלל כמו בשאר מקומות, וזהו פלא שהרי ממ"נ חכמים חולקים על צורת מחלוקת זו (תוספות יו"ט במשנתנו, וברפ"ח דחולין ובעדות שם). והאחרונים יישבו דעת הרמב"ם, ע"י במה שצוין בספר המפתח (שבסוף הרמב"ם מהד' פרנקל פ"ב שם, וע"ע מהר"י שפירא ומתן בסתר בסוגיין).

ד'ם היולדת שלא טבלה...בית שמאי...בית הלל... – ע"י בקובץ 'בנתיבות ים' ח"ה עמ' קס.

ד'מה דלא שכיח – היינו שלא שכיח כמו רוקה ומי רגליה, אבל ודאי שכיח הוא, כדאמרין בריש מסכתין [ד' ע"א] דשכיח בה דמים (ריטב"א, וכ"מ ברש"י ד"ה דם, יד אליהו).

(ע"ב) ישראל דדייגי במצוות – לכאורה צ"ב שהרי כל דין פולטת ש"ז לומדים מדין פרישת ישראל שצו קודם מתן תורה, ואז עוד לא היו דייגי במצוות. ודוחק לומר דמשום מצוות דמרה. וי"ל דעכ"פ משום החרדה שהיתה להם ויחד כל העם אשר במחנה – למדה הגמרא דה"ה כשדייגי למצוות (ערוך לנר).

'עכו"ם דלא דייגי במצוות לא חביל גופייהו ולא מסריח, או דילמא כיון דאכלי שקצים ורמשים חביל גופייהו ומסריח' – ומפני זה קשה לי לסמוך בשום הוראה על רופאי זמנינו אפילו ישראל בענין נדה וכדומה, דכל מומחיותם ע"פ ספרי רפואות שנעשו ע"י נסיון שהיה להם ע"י גופי אומות העולם, וכן כל חכמתם בניתוח ע"פ שניסו בגופן שלהן, דחביל גופייהו, ואין מזה ראייה לגופי בני ישראל, ואין לדון מדבריהם להקל בשום איסור, כי אם לענין חילול שבת ואכילה ביוה"כ, דלא יהא אלא ספק פיקוח נפש נמי דוחה שבת, אבל להאמין להם ממש – אין נראה לי (הידושי חתם סופר שבת פו ע"ב, וע"י שבט הלוי בשו"ת ח"ה סי' קכו ובשיעורים על סי' קפו סעי' ח. ובטל תורה להלן מה ע"א העיר דשם בגמרא כתוב שגופות הגויים שונים משום "אשר בשר חמורים בשרם וזרימת סוסים זרימתם" ולא משום דאכלי שקצים ורמשים, ונפק"מ כשאינם אוכלים שקצים ורמשים. ואולי רק שם לענין גדלות שאצלם קטנים כגדולים הרי הם כמו חמורים בעצמותם גם בלי אכילת שקצים ורמשים. אמנם החתם סופר דידיה שם רמו לזה, וכתב דבעניני הריון ולידה הם כסוסים "זרמת סוסים זרמתם" שטבע הסוס חם מאד ושטוף בזימה ושייך בהם הריון מוקדם. ודו"ק).

'תיקו' – הרשב"ץ פסק לחומרא שמטמאה, אבל הרמב"ם (פ"ה מהל' שאר אבות הטומאות הט"ז) כתב: 'הרי היא ספק נסרחה או עדיין לא נסרחה', כדי שלא נשרוף עליה ג"כ, אלא נתלה מספק (ערוך לנר, וע"י כסף משנה עהרמב"ם שם).

ד'אייה ראשונה של מצורע מהו שתטמא במשא' – ע"י חידושי הגר"ר בענגיס ח"א סי' ס.

דף לה

רש"י ד"ה ואית דמפרשי... 'זב בעל ראייה אחת אינו אלא כרואה קרי, כדאמר בכמה מקומות' – צ"ע שלא ציין רש"י לברייתא מפורשת להלן דף עב רע"ב (חידושי הגר"ר בענגיס ח"א סי' סא אות כ).

(ע"ב) 'רב אמר מעין אחד הוא, התורה טמאתו והתורה טהרתו. ולוי אמר שני מעינות הם,

נסתם הטמא נפתח הטהור – ואי אפשר לברר הדבר ע"י ניתוח, כי לפי לוי אין הכוונה שווריד וצינור אחר נפתחים, אלא סיבה אחרת היא בגוף שממנה מתמלאים אותם צינורות דם, שהסיבה הגורמת ומושכת הדם היא הנקראת מעין (חתם סופר).
 לכאורה יש לפרש דלרב תלי ביציאת הדם לבית החיצון, ואם היציאה בימי טוהר – טהור אע"ג דנעקר מן המקור בימי טומאה, וכן אם נעקר בסוף ימי טוהר ויצא לאחר ימי טוהר – טמא. וללוי הדין נאמר על המעין, דהיינו מה שנעקר בימי טומאה – טמא אף שיציאתו לבית החיצון בימי טוהר, והנעקר בימי טוהר מעין הזה טהור אף שיצא לאחר ימי טוהר, ולעולם גם ללוי מעין אחד הוא בעצמותו. אבל באמת אי אפשר לפרש כן, דאם כן לא שייך נסתם ונפתח, ועוד א"כ שפיר י"ל גם ללוי דביומי טבילה תלי, ועוד ברואה אחר דם טוהר אמאי דיה שעתה, וכן לעיל (דף יא) קאמר דללוי דב' מעינות להכי לא קבעה. לכן נראה דגם לוי מודה דדם טהור בא מן המקור, וכמש"כ התוס' סד"ה הלכתא, אלא ב' מעינות הן היינו שמקורם ושרשם בטבעיות מיוחדות לזולתי אלה המולידות בשאר ימיה, ואולי הן גם בעורקים מיוחדים במקור. ובאמת גזירת המלך היא ביולדת, שהרי כולן היו בכלל "ואשה כי תהיה זבה", אלא ביולדת חילקה תורה לטהר בזאת התכונה, ולכן ביצא פדחת בעוד גויה אין לה חידוש התורה והיא טמאה בכלל כי תהיה זב גם בתכונת דם הטהור וכמש"כ התוס' (חזון איש יו"ד סי' קכ [ע] אות ה, ועע"ש עד סוף הסי').
 בירושלמי (פ"א ה"ג) מובאת גם דעת רב ינאי הסובר דמעין אחד הוא, אלא שהוא משתנה מדם טמא לדם טהור ואח"כ שוב לדם טמא.

דף לו

זוהלכתא כוותיה דרב בין לקולא בין לחומרא – וכן פסקו הפוסקים, ואע"פ שנחלק על לוי. ומכאן קשה על מה שכתב המגיד משנה (פ"ט מהל' מאכלות אסורות ה"א) כללא 'רב ולוי הלכה כלוי', וכן קשה עליו מעוד כמה מקומות, ובכלל צ"ע מהיכן שאב כלל זה (חסדי דוד על התוספתא חולין פ"ח ה"ג וכלים ב"מ פ"ה ה"ז, יד מלאכי כללי הריש סי' תקנט, יד אליהו).

(ע"ב) 'המקשה נדה ... רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אין קישוי יותר משתי שבתות – הרמב"ם (פ"ז מהל' איסורי ביאה ה"א) פסק כמותם, וביאר במגיד משנה (שם) כיון שהם שניים. ובתוס' יו"ט (על המשנה) כתב כיון ששמואל בגמרא קראם 'רבנן'. וע"ע משחת אהרן. אלא שהרמב"ם גם פסק כרב ורב אדא להלן (לו ע"ב) שכל י"ד יום קודם ללידה הקושי מטהר, אע"פ שבלישנא אחרינא (לה ע"א) גם לרב אין הקושי מטהר אלא י"א יום דראויה להיות על ידן זבה קטנה אבל לא ימים הראויים לספירה, – מ"מ פסק הרמב"ם כלישנא בתרא משום דרב אדא בר אהבה ביאר בה את דברי רב (ערוך לנר).

ואי לא ציית – גרייה, הוא סבר גדייה – יש כאן כמה פירושים:
 א. רב אמר 'גרייה' עם ר', דהיינו גרור ומשוך אותו בדברי טעם וראיות שיחזור בו. ורב אסי סבר 'גדייה' עם ד', דהיינו הכריתו בשמתא, כמו (דניאל ד יא) "גודו אילנא" (רש"י).
 ב. רב אמר 'גדייה' עם ד' רפה, כלומר משכהו בדברי טעם עד שיחזור, כמו "משכו" דמתרגמינן 'גודו', וכו' או איגוד', וכו' גוד אחית'. ורב אסי סבר 'גדייה' עם ד' דגושה, כמו "גודו